

แห้วหมู

<http://www.doa.go.th/plp/plant%20protection%20mangostene%20compend/mangostene%20weed/6-1.htm>

ชื่อวิทยาศาสตร์	: <i>Cyperus rotundus</i> Linn.
ชื่อภาษาอังกฤษ	: Nutgrass
ชื่ออื่นๆ	: หญ้าแห้วหมูใหญ่ (กลาง) หญ้ามะหิงหมู (เหนือ) หัวแห้วหมู (ใต้) มุสดาคนทรา (สันสกฤต) หญ้าขนหมู (แม่ฮ่องสอน)
วงศ์	: CYPERACEAE

ลักษณะพืช

ไม้ล้มลุก อายุหลายปี สูง 20-40 เซนติเมตร มีลำต้นใต้ดินแตกแขนง ลำต้นเป็นเส้นแข็ง เหนียวอยู่ใต้ดิน เกิดจากก้านใบหุ้มซ้อนกัน ตรงปลายสุดมีหัวลักษณะกลมแข็ง สีดำขนาด 3-6 มม. คล้ายหัวแห้วไทย

ใบ ยาว เล็ก กลางใบเป็นร่อง สีเขียวเข้ม เกลี้ยง

ดอก เป็นช่อขนาดเล็กสีน้ำตาลแดง จากกลางต้น มีใบประดับรับช่อดอก 2-6 ใบ ก้านช่อดอกเป็นสามเหลี่ยมตรง

ผล เป็นผลแห้ง

แห้วหมูขึ้นตามข้างทาง ทุ่งนา ที่รกร้าง และเป็นวัชพืชที่สำคัญ

การปลูกและขยายพันธุ์

แห้วหมูเป็นวัชพืชที่สำคัญของพืชเศรษฐกิจหลายชนิด สามารถขยายพันธุ์ได้ง่ายและรวดเร็วโดยใช้หัวหรือไหลปลูกลงดิน 2-3 ซม. ขึ้นง่ายในดินทุกชนิด ชอบสภาพที่แห้งมากกว่าชื้น

การเก็บเกี่ยวส่วนที่เป็นยาใช้หัวแก่ วิธีการขุดหัวแห้วหมู คือ ขุดแห้วหมูขึ้นมาทั้งเหง้า โดยขุดตัดทั้งดินเป็นก้อนมาตากแห้งแล้วนำไปเข้าเครื่องตีย่อยดินให้ดินแตกร่อยออก นำมาแยกหัวแห้วหมูออกได้

การใช้ประโยชน์

การใช้ประโยชน์ทางยา

- หัวใต้ดินรสเผ็ด หอมปร่า มีกลิ่นหอมมาก ใช้เข้าเครื่องยา เป็นยาฟาดสมาน ขับปัสสาวะ ขับลมในลำไส้ แก้ปวดท้อง อืดเฟ้อ แน่นจุกเสียด

- ใช้ร่วมกับสมุนไพรอื่นๆ เช่น ต้มกับใบบัวบก และหญ้าคา กินแก่นัวในไต
การใช้ตามภูมิปัญญาชาวบ้าน ของอาจารย์พะเยาว์ วงษ์เหมือนญาติ ระบุไว้ดังนี้

1. หัวหมู 6-8 หัว บดกับขิงแก่แห้ง 4-5 แว่น คลุกกับน้ำผึ้งรับประทานเป็นยา
ลูกกลอนแก้อาการบิด
2. หัวหมู 5-7 หัว บดละเอียดคลุกกับน้ำผึ้งปั้นเป็นลูกกลอน รับประทาน
ทั้งหมดใน 1 ครั้ง ขับปัสสาวะได้
3. ต้นและใบหัวหมู 5-10 ต้น นำมาวางให้สะอาด หั่นตำให้ละเอียด ผสมกับ
น้ำปูนใสใช้พอกแผลที่เลือดออก
4. หัวใต้ดิน 30-50 หัว หรือหนักประมาณ 12-15 กรัม ทูบหัวให้แตก ต้ม
ดื่มแต่น้ำ แบ่งดื่ม 2 ครั้ง หรือใช้หัวสด 5-15 หัว โขลกให้ละเอียดผสมน้ำผึ้งปั้นเป็นลูกกลอน
รับประทานแก้อาการท้องอืด ขับลม

การใช้ประโยชน์อื่นๆ

มีการศึกษาการใช้หัวหมูเพื่อทดแทนข้าวโพดในอาหารเลี้ยงไก่กระตัง อายุ 120
วัน โดยใช้ทดแทนข้าวโพดในปริมาณ 33% จะทำให้คุณภาพซากไม่เปลี่ยนแปลงและลดค่าใช้จ่ายใน
ส่วนของอาหารสัตว์ด้วย

สารสำคัญ

หัวใต้ดินมีน้ำมันระเหยหอม (essential oil) สามารถยับยั้งการเจริญของเชื้อแบคทีเรีย
Staphylococcus aureus ได้ น้ำมันหอมระเหยออกฤทธิ์คล้ายอาการเกร็งของกล้ามเนื้อเรียบ แก้ท้องอืด
จุกเสียดได้

การทดลองในสัตว์พบฤทธิ์ขับปัสสาวะ ลดไข้ ลดความดันโลหิต และลดการอักเสบ
และพบฤทธิ์ยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อมาลาเลียชนิดฟัลซิฟาร์ม ในหลอดทดลองด้วย ในหัวมี
Oleanolic acid

การตลาด

- เป็นส่วนผสมในยาหอมนวโกษฐ์ (ยาสมุนไพรประจำบ้านตามประกาศกระทรวง
สาธารณสุข)
- ราคาหัวหัวหมูแห้งประมาณ 120 บาท/กก.